KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 8.7.2009
KOM(2009) 329 v konečném znění

ZELENÁ KNIHA

Podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání

ZELENÁ KNIHA

Podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání

ÚVOD

Rostoucí význam mobility ve vzdělávání

Mobilita ve vzdělávání, tj. nadnárodní mobilita za účelem nabývání nových dovedností, je jedním ze základních způsobů, jímž mohou jednotlivci, a zejména mladí lidé, zlepšit svou budoucí zaměstnatelnost a posílit osobní rozvoj[1]. Studie potvrzují, že mobilita ve vzdělávání zvyšuje kvalitu lidského kapitálu, neboť díky ní mají studenti přístup k novým znalostem a rozvíjejí své jazykové schopnosti a mezikulturní kompetence. Zaměstnavatelé tyto přínosy uznávají a oceňují[2]. Evropané, kteří se v mládí účastní mobility ve vzdělávání, se později pravděpodobněji zapojí do mobility jako pracovníci. Mobilita ve vzdělávání významně přispěla k tomu, že se systémy a instituce vzdělávání a odborné přípravy staly otevřenějšími, více evropskými a mezinárodními, přístupnějšími a efektivnějšími[3]. Mobilita může rovněž posílit konkurenceschopnost Evropy tím, že napomáhá budovat znalostně intenzivní společnost, čímž přispívá k dosažení cílů vytyčených v Lisabonské strategii pro růst a zaměstnanost.

Komise v souvislosti se současnou mezinárodní hospodářskou krizí upozornila na to, že investice do vzdělávání a odborné přípravy mají zásadní význam. Zdůraznila, že i když může být za těchto okolností lákavé věnovat prostředky na jiné aktivity, investice do znalostí a dovedností je třeba zajistit právě v době hospodářských potíží[4]. Mobilita studujících by měla tvořit součást nového úsilí o budování dovedností a schopnosti Evropy být inovační a konkurenceschopná na mezinárodní úrovni. Může rovněž pomoci překonat paradox spočívající v nedostatečné mobilitě, kdy dokonce dnes, ve vážné krizi, zůstávají v některých zemích a odvětvích pracovní místa neobsazená kvůli nedostatku kvalifikovaných pracovních sil.

---

1 Tato zelená kniha se nezabývá mobilitou na trhu práce, nýbrž se zaměřuje na mobilitu za účelem vzdělávání.

2 Jedna studie například ukázala, že 54 % bývalých studentů programu Erasmus považuje období strávené v zahraničí za výhodu při získávání prvního zaměstnání. Friedhelm Maiworm a Ulrich Teichler: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students (Studium v zahraničí a počátek kariéry: zkušenosti bývalých studentů programu Erasmus), 2004; každoroční přehledy sítě Erasmus Student Network; závěrečné hodnocení programů Společenství Sokrates II, Leonardo da Vinci II a eLearning; Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socio-economic factors (Analýza účinků opatření mobility v rámci programu Leonardo da Vinci na mladé lidi v odborné přípravě), 2007.

3 V případě vysokoškolského vzdělávání byl tento systémový přínos doložen studií nazvanou „The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation" (Dopad programu Erasmus na vzdělávání v Evropě: Kvalita, otevřenost a internacionalizace), prosinec 2008, http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf. Dále viz předběžné hodnocení programu Erasmus Mundus vypracované CSES, červen 2007.
http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.
V oblasti výzkumu přispívají prostřednictvím zvyšování mobility výzkumných pracovníků akce „Marie Curie" k vyváženému pohybu vědeckých talentů nejen v Evropě, nýbrž po celém světě.

4 Plán evropské hospodářské obnovy, KOM(2008) 800 v konečném znění, 26.11.2008, s. 15.

Mobilita ve vzdělávání má další příznivé rysy. Může být například přínosná při potírání rizik isolacionismu, protekcionismu a xenofobie, která právě v době hospodářské krize vyvstávají. Dokáže podpořit prohloubení smyslu evropské identity a občanství u mladých lidí. Napomáhá také pohybu znalostí, což je pro budoucnost Evropy založené na znalostech velice důležité.

Spíše než výjimkou, jak je tomu v současnosti, by se mobilita ve vzdělávání měla stát přirozenou součástí evropanství a měla by být otevřená všem mladým lidem v Evropě. Tak může představovat významný přínos k zajištění budoucí konkurenceschopnosti a soudržnosti Evropské unie.

Proč zelená kniha?

Mobilita ve vzdělávání a to, jak by mohla přispět k evropským strategiím pro vzdělávání a dovednosti, byla předmětem mnoha nedávných úvah. Dvacáté výročí programu Erasmus v roce 2007 podnítilo mnohé diskuse o přínosech mobility ve vysokoškolském vzdělávání a o potřebě rozšířit mobilitu do dalších oblastí. Rada vyslovila závěr, že mobilita, a zejména mobilita ve vysokoškolském vzdělávání, patří mezi hlavní priority[5]. Lisabonská zpráva Evropské komise v prosinci 2007 požadovala, aby se mobilita typu používaného v programu Erasmus stala běžnou součástí vysokoškolského vzdělávání[6].

V lednu 2008 Evropská komise zřídila fórum odborníků na vysoké úrovni, jehož posláním je prozkoumat možnosti, jak mobilitu rozšířit, a to nejen v rámci vysokoškolského vzdělávání, ale i mezi mladými lidmi obecněji. V červnu 2008 toto fórum předložilo svou zprávu, ve které se požadovalo, aby se mezi mladými lidmi v Evropě stala mobilita ve vzdělávání pravidlem, a nikoliv výjimkou[7]. V červenci 2008 dokument „Obnovená sociální agenda: Příležitosti, přístup a solidarita v Evropě 21. století“[8] potvrdil, že Komise bude nadále pokračovat v rozvoji „páté svobody“ odstraňováním překážek volného pohybu znalostí a podporou mobility specifických skupin, jako jsou mladí lidé. Ve sdělení bylo uvedeno, že na rok 2009 se plánuje zelená kniha věnovaná mobilitě mladých lidí.

Rada v listopadu 2008 vyslovila závěr, že „každý mladý člověk by měl mít možnost účastnit se některé z forem mobility, ať během studia nebo odborné přípravy, a to ve formě pracovní stáže, či v rámci dobrovolné činnosti“. Vyzvala členské státy, a zvláště Evropskou komisi, aby dále rozvíjely koncepci mobility pro všechny mladé lidi během studia nebo odborné přípravy, a to ve formě pracovní stáže či v rámci dobrovolné činnosti[9].

Komuniké z Lovaně, přijaté dne 29. dubna 2009 ministry odpovědnými za vysokoškolské vzdělávání v zemích účastnících se Boloňského procesu, uvádí, že v roce 2020 mělo mít

---

5 Usnesení Rady ze dne 23. listopadu 2007 o modernizaci univerzit v zájmu konkurenceschopnosti Evropy v globální znalostní ekonomice.

6 Strategická zpráva o obnovené Lisabonské strategii pro růst a zaměstnanost: zahájení nového cyklu (2008–2010), KOM(2007) 803.

7 Zpráva fóra odborníků na vysoké úrovni týkající se mobility, červen 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

8 KOM(2008) 412.

9 Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ve dnech 20. a 21. listopadu 2008 týkající se mobility mladých lidí (Úř. věst. C 320, 16.12.2008), http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

zkušenost se studiem nebo odbornou přípravou v zahraničí alespoň 20 % z těch, kdo své vzdělání dokončí v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání[10].

Ve sdělení Komise o zaměstnanosti z června 2009 je podpora mobility uvedena jako jedna z hlavních priorit k překonání současné recese a k posílení tvorby pracovních míst. Sdělení zejména zdůraznilo, že mobilitu lze pro mladé nezaměstnané považovat za příležitost, kdy mohou zlepšit své dovednosti[11].

V krátkosti: politické i odborné kruhy se zabývaly mnoha úvahami o přínosech mobility ve vzdělávání, a jak by bylo možné ji rozšířit. Panuje jednoznačná shoda, pokud jde o podporu cíle obohatit možnosti mobility a rozšířit je obecněji na mladé lidi. Nyní je potřeba na základě této shody vymezit strategie, jak tuto ambici uskutečnit. Účelem této zelené knihy je zahájit diskusi pro zainteresované subjekty a širokou veřejnost a získat jejich názory na to, jak nejlépe podstatně zlepšit možnosti mladých lidí k získání zkušenosti s mobilitou.

Jaký druh mobility?

Rozsah, jímž se tato zelená kniha zabývá, je značný. Cílem je obsáhnout situaci všech mladých lidí v různých vzdělávacích kontextech, tj. ve škole, ve studijních programech na bakalářské, magisterské či doktorandské úrovni, na stážích, v učňovském poměru, v rámci výměny mládeže, při dobrovolné činnosti nebo odborném výcviku, a to jak uvnitř, tak mimo EU. Mobilita je vnímána jako relevantní ve všech disciplínách a oborech, jako je kultura, přírodní vědy, technologie, humanitní obory, sport, a také pro mladé podnikatele. Cílem zelené knihy je vyzvat ke zkoumání toho, jak je možné stávající a nové mechanismy a nástroje lépe využít na podporu mobility mladých lidí a jak lze lépe zapojit veřejné orgány na různé úrovni (EU, celostátní, regionální a místní) i další zúčastněné subjekty: podniky, občanskou společnost a soukromé osoby.

Tato zelená kniha zejména:

- usiluje o podporu *organizované mobility ve vzdělávání*. To znamená, že by mobilita měla být spojena s konkrétními vzdělávacími výstupy a měla by vést k získání kvalifikace, kreditů a/nebo odborné zkušenosti. To může zahrnovat i dobrovolnou činnost a neformální učení – obojí může být velmi účinnou cestou, jak zapojit i ty mladé lidi, kteří by byli jinak vystaveni riziku, že se octnou mimo programy mobility ve vzdělávání – ovšem za předpokladu, že budou tyto aktivity náležitě validovány. Kromě toho, že se zabývá mobilitou podporovanou evropskými programy, věnuje se tato zelená kniha dalším formám mobility ve vzdělávání podporované v rámci členských států a mobility podnikané soukromě;

- se nejprve věnuje mobilitě mezi zeměmi, které jsou v současné době zapojeny do programů EU, čímž reaguje na přání Rady, které vyjádřila ve svých závěrech z listopadu 2008, a zároveň usiluje o rozvoj výměn ve světě. Důraz je kladen na nadnárodní mobilitu vzhledem k tomu, že přesun do jiné země je pravděpodobně náročnější a více obohacující a je vhodný pro konzultaci tohoto druhu na úrovni EU;

---

10 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqué_April_2009.pdf

11 Sdělení Komise „Společný závazek v oblasti zaměstnanosti“, KOM(2009) 257.

- podporuje nejen přeshraniční výměnu *„na stejné úrovni“*, ale také uvnitř odvětví (škol, vysokých škol, podniků apod.). Zabývá se také pohyby *mezi odvětvími,* mezi sférou vzdělávání a sférou podnikání a naopak, mezi vzděláváním a dobrovolnou činností, mezi odborným vzděláváním a vysokoškolským vzděláváním, a mezi veřejnými subjekty zabývajícími se výzkumem a podniky;

- zaměřuje se na *fyzickou mobilitu*, ale současně uznává hodnotu *virtuální mobility* – používání informačních a telekomunikačních technologií pro vytváření partnerství (twinningu) a výměnu mezi mladými lidmi ve vzdělávacím prostředí – jako prostředek přípravy, obohacování a navazování na fyzickou mobilitu a jako činnost představující alespoň některé přínosy fyzické mobility jako takové. Virtuální mobilita v podobě podporované prostřednictvím programu Comenius eTwinning nebo vytváření sociálních sítí může být zvláště hodnotná zejména pro to, aby se mladým lidem ve školním věku otevřela cesta k novým kontaktům a kulturám;

- zaměřuje se na mobilitu *mladých lidí*, což však neznamená, že mobilita ve vzdělávání není důležitá pro všechny věkové skupiny. V rámci celoživotního učení žádné věkové hranice stanoveny nejsou, nicméně hlavní skupinou, na níž se zelená kniha zaměřuje, jsou lidé od 16 do 35 let věku.

Jaká je současná situace?

Evropská unie má dlouhou tradici v oblasti podpory mobility ve vzdělávání prostřednictvím různých programů a iniciativ, a zejména programu celoživotního učení 2007–2013, které se vztahují na široké spektrum oblastí[12]Mobilitu ve vzdělávání podporují také strukturální fondy. Mobilitu a výměnu vysokoškolských pracovníků a studentů mezi evropskými a mimoevropskými univerzitami podporují programy Erasmus Mundus a Tempus.

Evropská komise navíc pomohla vytvořit řadu nástrojů usnadňujících mobilitu, jako je Europass, evropský systém pro převod a kumulaci kreditů (ECTS, pro vysokoškolské vzdělávání), dodatek k diplomu, evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení, evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET), pas mládeže „Youthpass“, portál EURAXESS, směrnice o vízech pro studenty[13] a balíček týkající se víz pro vědecké pracovníky[14].

Současné programy, nástroje a iniciativy mobility dohromady dosahují na různé vrstvy mladé evropské populace. Nicméně mobilita stále zůstává výjimkou spíše než pravidlem a pro některé skupiny, např. pro studenty, je dostupnější než pro jiné, např. pro lidi v odborném

---

12 Zahrnují následující: vysokoškolské vzdělávání (programy Erasmus, Erasmus Mundus, akce „Marie Curie“) pro studenty, doktorandy a zaměstnance; vysokoškolské vzdělávání a výzkum (akce „Marie Curie“, mobilita v rámci sítí excelence a technologických platforem); z vysokoškolského vzdělávání do oblasti podnikání (stáže v rámci programu Erasmus a akcí „Marie Curie“); odborné vzdělávání a učni (program Leonardo); vzdělávání na druhém stupni (program Comenius), vzdělávání dospělých a dobrovolnická činnost seniorů (program Grundtvig); kulturní sféra (program Kultura); výměny a dobrovolnická činnost mládeže (program „Mládež v akci“); dobrovolnická činnost (Evropská dobrovolná služba v rámci programu „Mládež v akci“); občanská společnost (program „Evropa pro občany“) a přípravná akce „Erasmus pro mladé podnikatele“.

13 Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby.

14 Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímám státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu („víza pro vědecké pracovníky“).

vzdělávání a učně, pro něž některé praktické překážky přetrvávají. V roce 2006 mobility v rámci evropských programů využilo zhruba 310 000 mladých lidí, což představuje pouhé 0,3 % věkové kohorty 16 až 19 let v EU. Je jasné, že v této oblasti lze učinit více.

Struktura

Zelená kniha je strukturovaná do tří oddílů. Oddíl 1 se zabývá otázkami týkajícími se přípravy na období mobility, tj. informační, motivační a jazykovou přípravou atd. Oddíl 2 je věnován vlastnímu období strávenému v zahraničí (včetně otázek, jako je ubytování a poradenství) a zkoumá kroky navazující na období mobility, jako je validace a uznání této zkušenosti. Oddíl 3 představuje návrhy nového partnerství v oblasti mobility mládeže.

1. PŘÍPRAVA NA OBDOBÍ MOBILITY VE VZDĚLÁVÁNÍ

Pečlivá příprava je pro úspěšnou mobilitu ve vzdělávání zásadní a musí být těžištěm jakéhokoli projektu či programu. Když mladí lidé zkoumají příležitosti mobility, potřebují přístup k informacím o dostupných možnostech, o financování a poradenství, pokud jde o jejich výběr a praktické otázky.

1.1 Informace a poradenství

Internet a další elektronické zdroje informací a formy komunikace mladým lidem umožňují připravit svůj pobyt v zahraničí, naučit se jazyk, seznámit se s hostitelskou zemí a její kulturou, s budoucí hostitelskou institucí, vytvořit přímé vazby atd. Ohledně mobility je k dispozici obrovské množství informací a pokynů, které lze rozdělit do tří hlavních oblastí:

- možnosti financování: programy Evropské unie na podporu mobility, z nichž mnohé spadají pod zastřešující program celoživotního učení nebo program „Mládež v akci“, již byly uvedeny. Iniciativy Komise jsou doplněny řadou iniciativ na celostátní nebo regionální úrovni, včetně programů zajišťovaných podniky, nadacemi atd.,

- **vzdělávací příležitosti pro mladé lidi (vzdělávací a odborně vzdělávací programy)**: Komise vytvořila řadu informačních portálů, jako je PLOTEUS, portál o možnostech vzdělávání v Evropě[15], Evropský portál pro mládež[16], portál o studiu v Evropě[17], portál mobility vědeckých pracovníků Euraxess (Researchers in motion)[18], webová stránka Marie Curie pro všechny akce „Marie Curie“[19], portály YourEurope[20], Euroguidance[21], EURES[22] a Eurodesk[23], program „Erasmus pro mladé podnikatele“[24] a podpora pro odbornou přípravu a mobilitu pro malé a střední podniky[25],

---

15 http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=en
16 http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=en
17 http://www.study-in-europe.org/
18 http://ec.europa.eu/euraxess
19 http://ec.europa.eu/mariecurieactions/
20 http://ec.europa.eu/youreurope/index_en.html
21 http://www.euroguidance.net/
22 http://ec.europa.eu/eures
23 http://www.eurodesk.org
24 http://www.erasmus-entrepreneurs.eu
25 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

- **praktické poradenství** ohledně bydlení, financování, životních nákladů, právních záležitostí, např. pravidla týkající se víz, pracovního povolení, pojištění atd.

Tyto informační zdroje jsou určeny nejen jednotlivcům, ale také institucím a sdružením, které mobilitu mládeže organizují v rámci kurzu odborného vzdělávání, studijního programu, dobrovolnického projektu atd.

Přestože jsou současné informační iniciativy užitečné, je jasné, že znalosti o existujících nástrojích a programech jsou stále neúplné a že možnosti a podpora mobility mládeže obecně stále ještě nejsou dostatečně známy. Informace je třeba lépe aktualizovat a přístup k nim usnadnit. To bylo opakovaně zdůrazněno, naposledy u příležitosti zasedání Rady v listopadu 2008. Mladí lidé často o existujících možnostech nevědí. Platí to o studentech vysokých škol a vědeckých pracovnících, ale ještě více o mladých lidech ve školách, v odborném vzdělávání a přípravě, o účastnících dobrovolných činností, učních atd.

Osvědčené postupy: webová stránka „Study in Germany"

Webová stránka www.study-in-germany.de informuje na jednom místě v osmi jazycích o možnostech studia a získání stipendií v Německu a poskytuje důležité informace o životních podmínkách v Německu obecně, jako je bydlení, stravování a sport. www.study-in-germany.de

Síť „Euronaver"

Euronaver.net je evropská síť, jejímž cílem je posílení nadnárodní mobility v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Nabízí přístup k evropské platformě odborných zkušeností a k výměně osvědčených postupů v oblasti mobility. Zaměřuje se na zvláštní potřeby spojené s učňovským poměrem a počátečním odborným vzděláváním a přípravou v rámci profesních organizací (Zentralverband des deutschen Handwerks) a v malých a středních podnicích. Orientuje se především na obchodní organizace, poskytovatele odborného vzdělávání a přípravy a podniky.
www.euronaver.net

Jak lze zlepšit dostupnost informací a poradenství spojených s mobilitou?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů, včetně vhodných nástrojů a způsobů, jak dát tyto nástroje k dispozici.

1.2 Podpora a motivace

Mnozí činitelé odpovědní za přijímání rozhodnutí se shodují v tom, že mobilita ve vzdělávání je pro mladé lidi dobrá. Nicméně přínos mobility ve vzdělávání nemusí dostatečně dobře chápat mladí lidé sami.

Řada faktorů se může podílet na tom, že se mladí lidí do úvah o pobytu v zahraniční ani nepustí. Patří sem časový tlak, aby dokončili studium nebo odborné vzdělávání, zaměstnání, nedostatek financí, chybějící jazykové dovednosti a mezikulturní znalosti i obecná neochota opustit „domov". Mladí lidé budou vůči mobilitě ve vzdělávání otevřenější, pokud se jim její přínosy lépe objasní. Rozhodující úloha při podněcování a propagaci mobility a při poskytování příkladu uznání přidané mobility ve vzdělávání v jejich činnosti náleží učitelům, školitelům, pracovníkům s mládeží a vedoucím. Další otázkou je, jak zvýšit motivaci těch, kdo hostí účastníky programů mobility, včetně mladých podnikatelů a učňů.

Mladí lidé musí být přesvědčeni o pozitivním přínosu období mobility. Rozhodující otázkou je uznání, jež mohou za svůj pobyt v zahraničí očekávat. Budou kredity formálně uznány, např. prostřednictvím ECTS, ECVET nebo podobných kreditních systémů? Budou nově nabyté dovednosti náležitě zaznamenány pomocí nástrojů, jak je např. dodatek k diplomu, Europass nebo pas mládeže? Hodnocení ukazují, že i přes dávno zavedená opatření se studenti, kteří období mobility ve vzdělávání absolvovali, příliš často potýkají s obtížemi při získávání očekávaného uznání. To má nepříznivý dopad na ty, kdo jsou tím přímo dotčeni, a samozřejmě to oslabuje nadšení pro účast v mobilitě ve vzdělávání obecněji. Otázkám týkajícím se uznávání je věnován oddíl 2.2 níže.

Evropské sítě regionů, podniků, institucí, evropských profesních a studentských sdružení a další podobné sítě by bylo možné vyzvat, aby aktivně mobilitu mládeže propagovaly a aby v souvislosti s propagací a podporou mobility posílily úlohu místních a regionálních orgánů. Mladí lidé by měli být informováni o přínosech, které by pro ně mohla zkušenost z mobility mít z hlediska osobního rozvoje, zaměstnatelnosti, mezikulturních kompetencí a jazykových znalostí. Motivační úsilí je třeba přizpůsobit velice odlišným přínosům a úkolům, jež z mobility vyplývají pro různé skupiny, počínaje žáky základních škol a konče mladými podnikateli.

Co lze v zájmu lepší propagace mobility a motivace mladých lidí k mobilitě učinit? Jak to lze provádět s maximálním účinkem? Uveďte prosím konkrétní příklady osvědčených postupů z této oblasti.

Co vnímáte jako hlavním překážky bránící motivaci mladých lidí k mobilitě?

1.3 Jazyky a kultura

Mezi hlavní dovednosti, kterých lze nabýt díky mobilitě ve vzdělávání, je znalost cizích jazyků a mezikulturní dovednosti. Život, studium a práce v cizí zemi představuje možnost zcela „se ponořit“ do jiného jazyka a kultury. Znalost cizích jazyků a mezikulturní kompetence rozšiřují profesní možnosti jednotlivce, zlepšují kvalifikaci evropské pracovní síly a jsou základním prvkem skutečné evropské identity. Hlavním nástrojem je barcelonský cíl, vytyčený na zasedání Evropské rady v roce 2002, totiž vyučovat alespoň dva cizí jazyky již od velmi raného věku. Pokrok směrem ke splnění tohoto cíle a souvislost mezi jazykovými dovednostmi a mobilitou ve vzdělávání byly zkoumány ve strategickém sdělení z roku 2008 o mnohojazyčnosti[26].

Rozšíření výuky jazyků usnadnilo mobilitu, která by jinak nebyla možná. Nicméně pokrok v této oblasti je nevyvážený a pro některé mladé lidi představuje jazyk stále hlavní překážku, např. v odborném vzdělávání a přípravě. Jazyková rozmanitost Evropy je navíc hlavním prvkem jejího bohatství a je důležité zajistit, aby byly jakožto cíl mobility propagovány rovněž země, jejichž jazyk je méně používaný.

Osvědčené postupy: iniciativa „Glossomuseums“

Iniciativa „Glossomuseums“ přispívá k propagaci studia jazyků a jazykové rozmanitosti v Evropě. Jde o interaktivní partnerství 12 organizací z Řecka, Německa, Dánska, Španělska, Francie, Itálie a Portugalska. Hlavními cíli projektu je seznámit školáky s kulturními

[26] Mnohojazyčnost – přínos pro Evropu i společný závazek, KOM(2008) 566.

charakteristikami některých úředních jazyků EU, zejména těch méně často používaných a vyučovaných, zároveň je motivovat ke studiu druhého jazyka. Program rovněž nabádá k celoživotnímu učení se jazyků a k objevování společného evropského kulturního dědictví.

www.ecose.org

Jak lze nejlépe řešit jazykové a kulturní překážky mobility?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů.

1.4 Právní otázky

Jeden důležitý aspekt přípravné fáze se týká právního statusu mobilních mladých lidí v jejich hostitelské zemi. Rozšíření EU do značné míry rozšířilo zeměpisnou oblast působnosti mobility mládeže. Mnohé překážky však přetrvávají v administrativní a právní oblasti. Ačkoli by měl být status osoby studující nebo pobývající na pracovní stáži v zahraničí obvykle docela jasný, často tomu tak není v případě mladých lidí, kteří jsou mobilní, ale nespadají jednoznačně do žádné z výše uvedených kategorií (např. mladí profesionálové, jako jsou umělci, návrháři či podnikatelé, kteří ze zapojují do mobility ve vzdělávání).

Právní předpisy v některých zemích mohou mobilitu omezovat, zejména na úrovni středních škol a také v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Mohlo by být užitečné vytvořit bezpečný rámec pro mobilitu nezletilých. Statut evropského stážisty by mohl pomoci překonat specifické obtíže spojené s pracovními stážemi v zahraničí, které plynou z odlišných předpisů vztahujících se na tento druh činnost, např. v takových ohledech, jako jsou platy nebo pracovní smlouvy. Ve vysokém školství přetrvávají potíže pro doktorandy/mladé výzkumné pracovníky, jejichž status může kolísat mezi studentem/stipendistou a zaměstnancem. Nejasnost ohledně jejich statusu má dopad na jejich nároky v oblasti sociálního zabezpečení a může je od mobility odrazovat[27].

S jakými hlavními právními překážkami mobility jste se setkali? Uveďte prosím konkrétní příklady.

Můžete uvést příklady osvědčených postupů k překonání právních překážek mobility?

1.5 Přenositelnost grantů a půjček

Pobyt v zahraničí vyžaduje také finanční přípravu. Kromě stipendií mohou být významným zdrojem finančních prostředků sociální dávky a půjčky ze země původu. Nicméně tyto a jiné přímé dávky často nejsou přenosné, v některých případech v rozporu s právními předpisy Společenství, což mladé lidi od odchodu do zahraničí odrazuje. Například v oblasti vysokoškolského vzdělávání jen málo zemí umožňuje úplnou přenositelnost podpor a půjček a čtyři členské státy nepovolují vůbec žádnou přenositelnost[28].

Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí z roku 1990 uvedl, že děti migrujících pracovníků, které se rozhodnou studovat v jiném členském státě, než je jejich hostitelská země, tam mají

---

[27] Viz též sdělení Komise „Lepší kariéra a větší mobilita: evropské partnerství pro výzkumné pracovníky“, KOM(2008) 317.

[28] Viz Eurydice Report Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process (zpráva Eurydice o vysokoškolském vzdělávání z roku 2009: Vývoj v boloňském procesu).

nárok na tytéž podpory jako ve své hostitelské zemi[29]. V roce 2007 rozsudek[30] Soudního dvora rozšířil tuto judikaturu nad rámec rodin migrujících pracovníků tím, že uvedl, že pokud členský stát poskytuje podporu na vzdělávání a odbornou přípravu svým státním příslušnými a pokud si jeho státní příslušníci přejí absolvovat vzdělávání nebo odbornou přípravu v jiném členském státě, nemůže domovský členský stát požadovat, aby byl program studovaný v zahraničí pokračováním programu studovaného v členském státě původu. Komise bude nadále přijímat opatření proti členským státům, které právní předpisy Společenství v této oblasti porušují.

Informace: spojené věci C-11/06 Rhiannon Morgan v. Bezirksregierung Köln a C-12/06

Iris Bucher v. Landrat des Kreises Düren, rozsudek ze dne 23. října 2007

Evropský soudní dvůr uvedl, že členské státy mají sice pravomoc, pokud jde o obsah výuky a organizaci svých vzdělávacích systémů, avšak nic to nemění na tom, že tato pravomoc musí být vykonávána za dodržování práva Společenství, a zejména ustanovení Smlouvy týkajících se svobody volného pohybu a pobytu na území členských států, kterou přiznává článek 18. V důsledku toho, pokud členský stát stanoví systém podpor na vzdělávání, který studentům umožňuje získat takovouto podporu v případě, že vykonávají studium v jiném členském státě, musí dbát na to, aby podmínky přiznání této podpory nevytvářely neodůvodněné omezení uvedeného práva pohybu a pobytu na území členských států.

Přestože si jsou členské státy obecně vědomy existence *acquis* v této oblasti a jeho porušování bývá spíše výjimkou než pravidlem, domnívá se Komise, že by bylo přínosné zveřejnit pokyny pro veřejné orgány a zúčastněné subjekty v členských státech a upozornit je na hlavní důsledky judikatury, kterou Soudní dvůr dosud stanovil. Tyto pokyny by se vztahovaly pouze na otázky, jako je přístup ke vzdělávacím institucím, uznávání diplomů, přenositelnost grantů a dalších nároků studentů v hostitelské zemi nebo v zemi původu.

S jakým druhem překážek jste se setkali, pokud jde o přenositelnost grantů a půjček a přístup k podporám? Uveďte prosím konkrétní příklady.

1.6 Mobilita směřující do Evropské unie a mimo ni

Podpora mobility mladých Evropanů a získávání mladých lidí z třetích zemí do Evropy je rozhodujícím prvkem budoucí evropské konkurenceschopnosti. Otázky víz byly v první fázi významnou překážkou hladkého průběhu mobility pro studenty zapojené do programu Erasmus Mundus[31]. Podle směrnice 2004/114/ES (tzv. „směrnice o studentech“)[32] členské státy usnadní řízení o přijímání pro studenty, včetně vydávání nezbytných víz bez zbytečných průtahů. Obsahuje také ustanovení, jejichž cílem je umožnit studentům, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, studium v různých členských státech EU. Téměř všechny země EU tuto směrnici provedly do vnitrostátního práva a studenti ze třetích zemí mohou v případě, že

---

29 Rozsudek Soudního dvora ve věci C-308/89, Sb. rozh. 1990, s. I-4185.

30 Rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-11/06 a C-12/06, Sb. rozh. z roku 2007, s. I-9161.

31 Interim evaluation of Erasmus Mundus (Předběžné hodnocení programu Erasmus Mundus) vypracované CSES, červen 2007, http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

32 Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby.

se setkají se závažným zpožděním v poskytnutí víza nebo povolení k pobytu, požadovat uplatňování jejích ustanovení.

Specifické překážky – většinou potíže s vízem – existují v souvislosti s mobilitou mimo EU také v případě dalších skupin, například účastníků dobrovolnických programů EU, výměny žáků nebo neplacené odborné přípravy. Členské státy EU by proto měly využít možnosti uplatňovat směrnici 2004/114 o studentech i na tyto skupiny. Komise bude hodnotit a podávat zprávu o uplatňování této směrnice v členských státech v průběhu roku 2010.

Směrnice Rady 2005/71/ES[33] stanoví zvláštní povolení k pobytu pro zahraniční výzkumné pracovníky bez ohledu na jejich smluvní status (zaměstnanec, samostatně výdělečně činný, příjemce podpory). Jednoduchá dohoda (tzv. „dohoda o hostování“) uzavřená s akreditovanou veřejnou nebo soukromou evropskou organizací zabývající se výzkumem, která specifikuje vědecké dovednosti výzkumného pracovníka, finanční prostředky a zdravotní pojištění, je základem pro rychlé udělení povolení k pobytu. Tento systém má mnohé výhody, jako je osvobození od pracovního povolení, jednodušší slučování rodin, rychlejší řízení o přijímání a jednodušší mobilita uvnitř EU[34].

Osvědčené postupy:

Zrychlené udělování víz stážistům AIESEC v Dánsku

Dánská sekce mezinárodní asociace AIESEC se s dánským ministerstvem pro vnější záležitosti dohodla na urychleném postupu, pokud jde o předpisy, jimiž se řídí víza pro členy AIESEC ze zemí mimo EU, kteří přicházejí do Dánska na stáž. V důsledku toho je doba na zpracování žádostí o vízum pro členy AIESEC zkrácena z 2–3 měsíců na 3–4 týdny.

http://www.aiesec.org

Co je třeba učinit na podporu mobility do Evropské unie a mimo ni? Jak by se to mělo učinit?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů.

1.7 Příprava období mobility a otázky zajišťování kvality

Je jasné, že mobilita bude mít pro mladé lidi nejlepší účinky a že budou snáze přesvědčeni o její hodnotě za předpokladu, že bude dobře připravena a celkově řízena. Organizátoři mobility ve vzdělávání musí vytvořit vhodné mechanismy pro výběr účastníků. Výběr musí být spravedlivý a transparentní. Vysílající a přijímající instituce musí spolupracovat při přiřazování účastníků a přijímajících institucí. Součástí této fáze by měla být náležitá příprava účastníků z hlediska jazykových dovedností a kulturních znalostí. Období mobility by mělo co nejvíce odpovídat osobnímu směřování ve vzdělávání, dovednostem a motivaci jednotlivých účastníků a mělo by je rozvíjet nebo doplňovat. Evropská charta kvality mobility může být v této oblasti vodítkem, jelikož obsahuje seznam obecných zásad, k nimž je třeba přihlížet (viz informace v níže uvedeném rámečku). Další charty vznikly pro konkrétní odvětví, např. pro odbornou přípravu (závazek kvality mobility v rámci programu Leonardo da Vinci), výzkum (Evropská charta pro výzkumné pracovníky[35]), vysokoškolské vzdělávání

---

33 Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu (Úř. věst. L 289, 3.11.2005, s. 15).

34 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

35 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3

(Charta studentů v programu Erasmus[36]), dobrovolnou činnost (Charta Evropské dobrovolné služby[37]) a podniky (závazek programu Erasmus pro mladé podnikatele)[38]. Obecně by měl existovat jasný závazek ke kvalitě jak ze strany vysílající, tak hostitelské instituce/organizace.

Rovněž je vhodné vypracovat dohodu o vzdělávání nebo odborné přípravě, která by přihlížela k úrovni znalostí a dovedností a k jazykové přípravě účastníka, a zajistit její uzavření jak vysílající, tak přijímající organizací a účastníkem. Dohoda by měla nastínit cíle a očekávané studijní výsledky, jakož i způsob dosažení, uplatnění a uznávání těchto výsledků.

Informace: Evropská charta kvality mobility

Doporučení Evropského parlamentu a Rady o nadnárodní mobilitě v rámci Společenství pro účely vzdělávání a odborné přípravy poskytuje ucelený popis aspektů tohoto typu mobility. Evropská charta kvality mobility, která je součástí uvedeného doporučení, obsahuje „kontrolní seznam“ nejdůležitějších otázek, k nimž je třeba při organizování mobility ve vzdělávání přihlížet, a lze ji přizpůsobit různému prostředí, například školám a učňovskému poměru atd. Zejména popisuje potřebu „studijního plánu“, na němž se dohodnou všechny strany (vysílající instituce, hostitelská instituce, osoba účastnící se mobility). http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_394/l_39420061230cs00050009.pdf

Osvědčené postupy: platforma „Ap n’ go“

Ap ‘n go je platformou, kde mohou studenti i učni požádat o umístění na stáž v zahraničí a kde mohou podniky, jež mají zájem přijmout mladé lidi na stáž, popsat své požadavky. Tato webová stránka usnadňuje přiřazování těchto dvou zainteresovaných stran. Poskytuje navíc praktické rady a informace pro studenty/učně a podniky, nástroje online v různých jazycích a umožňuje sdílet zkušenosti a osvědčené postupy získané od učňů a podniků.

www.ap-and-go.eu

Jaká opatření lze přijmout k zajištění toho, aby bylo období mobility vysoce kvalitní?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů.

1.8 Zapojení znevýhodněných skupin

Je potřeba zapojit skupiny, jimž jsou možnosti mobility zpravidla uzavřeny. Argumenty ve prospěch mobility ve vzdělávání, jako je vypořádání se s globalizací, zvýšení konkurenceschopnosti a posílení sociální soudržnosti, platí pro znevýhodněné skupiny ještě více, neboť jsou tito lidé nejzranitelnější. Jakákoli opatření na zvýšení mobility by měla být zaměřena především na zapojování těch, kdo již bojují se specifickými obtížemi, např. ekonomicky nebo sociálně znevýhodněné skupiny, osoby se zvláštními potřebami a znevýhodněné populace přistěhovalců. Program celoživotního učení, program „Mládež v akci“ a Erasmus Mundus poskytují specifickou podporu osobám se zvláštními potřebami. Tuto praxi by bylo možné rozšířit na další programy a aktivity mobility, jelikož

36 http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

37 http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

38 Viz příloha příručky Erasmus for Young Entrepreneurs Users' Guide (pro uživatele programu Erasmus pro mladé podnikatele) na adrese http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf.

přínos vlastního osobního rozvoje prostřednictvím mobility ve vzdělávání je pro tyto skupiny zvláště významný.

Osvědčené postupy: iniciativa v oblasti znakové řeči „Spread the sign“

Znaková řeč je pro komunikaci mezi hluchými nebo nedoslýchavými lidmi zcela nezbytným nástrojem. Narozdíl od obecného přesvědčení však není znakový jazyk univerzálním jazykem, a pro sluchově postižené studenty je proto odejít do zahraničí a studovat tam obtížné. „Spread the sign“ je webový slovník znakového jazyka, který poprvé poskytuje vizuální pomoc dotčeným osobám při vyjadřování konkrétních výrazů v jiném znakovém jazyce. Byl vytvořen s cílem podporovat osoby účastnící se odborné přípravy, které odcházejí do zahraničí na stáž. V současné době jsou k dispozici znakové jazyky z 11 zemí.

www.spreadthesign.com

Kterým nezávažnějším potížím znevýhodněné skupiny v souvislosti s mobilitou ve vzdělávání čelí?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů, jak lze tyto potíže překonat.

2. POBYT V ZAHRANIČÍ A NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY

Vysílat více lidí do zahraničí je pouze jednou stranou mince. Rovněž je třeba zajistit řádné přijetí na místě. Nedostatek dostupného bydlení zejména ve velkých městech a přijímajících zařízení (poradny, jídelny, zdravotnické služby atd.) je stále problémem a může ještě zesílit, pokud by došlo k zamýšlenému zvýšení počtů účastníků mobility.

2.1 Vedení a integrace

Hostitelská organizace (vzdělávací zařízení, organizace mládeže, podnik atd.) by měla účastníkům zajišťovat služby, jako je poradenství a pomoci při jejich účinném začleňování do hostitelského prostředí a měla by působit jako jejich kontaktní místo pro průběžnou pomoc.

Můžete prosím uvést konkrétní příklady osvědčených postupů z této oblasti?

2.2 Uznávání a validace

Je nezbytné náležitě zaznamenávat, uznávat a validovat období mobility ve vzdělávání. Boloňský proces (pro vysokoškolské vzdělávání), Kodaňský proces (pro odborné vzdělávání a přípravu) a Evropský výzkumný prostor pomohly zlepšit transparentnost a usnadňují uznávání kvalifikací a kreditů pro účely vzdělávání, což nadále spadá do pravomoci členských států. Mezi evropské nástroje, které jsou nyní k dispozici patří:

- Evropský systém pro převod a kumulaci kreditů, ECTS (pro vysokoškolské vzdělávání),
- Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET, přijatý v roce 2009),
- Evropský rámec kvalifikací (ERK),
- jednotný rámec Společenství pro průhlednost v oblasti kvalifikací a schopností (rozhodnutí č. 2241/2004/ES): zahrnuje Europass-mobilitu, záznam zkušeností z mobility, dodatek

k diplomu pro vysokoškolské vzdělávání (vypracovaný ve spolupráci UNESCO-CEPES, Rady Evropy a Evropské komise) a dodatek k osvědčení pro odbornou přípravu,

- osvědčení Youthpass pro výměnu mládeže a dobrovolnické činnosti,
- Evropská charta kvality mobility.

Pro vysokoškolské vzdělávání existuje ještě úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokého školství v evropském regionu (dále jen „lisabonská úmluva o uznávání“), kterou vypracovala Rada Evropy a UNESCO v roce 1997.

Za realizaci většiny těchto nástrojů jsou odpovědné orgány členských států. Pokrok v uznávání by mohl být urychlen, kdyby byly existující nástroje používány k dosahování dohod o uznávání na úrovni regionů nebo odvětví. Díky současnému zaměření výuky a výcviku na výsledky učení[39] a díky vzniku rámců kvalifikací budou moci školy, univerzity, podniky, organizace mládeže apod. snáze formulovat dohody o uznávání období mobility. Opatření a postupy zajišťující uznávání jsou nelépe rozvinuty v oblasti vysokoškolského vzdělávání, ale i tam potíže přetrvávají.

Nicméně náležitá návaznost na mobilitu může rámec formálního uznávání přesahovat. Nejenže by měly být nabyté formální znalosti náležitě zaznamenávány, např. v Europass-mobilitě, v pasu mládeže (Youth Pass) nebo v dodatku k diplomu, ale ve smyslu celoživotního učení je třeba validovat také neformální a informální učení[40].

Informace: Evropský systém pro převod a kumulaci kreditů (ECTS)

ECTS je nástroj, který studentům umožňuje sbírat kredity za to, co se naučili v rámci vysokoškolského vzdělávání. ECTS je systém orientovaný na studenta a je založen na transparentnosti výsledků učení a procesů učení. Jeho cílem je zjednodušit plánování, poskytování, hodnocení, uznávání a validaci kvalifikací a jednotek studia, a rovněž studentské mobility. ECTS je ve velké míře využíván v oblasti formálního vysokoškolského vzdělávání a lze jej použít i v dalších oblastech celoživotního učení. Původně vznikl v rámci programu Erasmus, ale stal se jedním z ústředních nástrojů Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (Boloňský proces).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Představuje podle vašich zkušeností validace a uznávání formálního i neformálního učení stále významnou překážku mobility?

Uveďte prosím konkrétní případy a své názory na to, co lze pro zlepšení situace učinit.

---

39 Výsledek učení: shrnutí toho, co žák zná, čemu porozuměl a co je schopen dělat po dokončení učebního procesu.

40 Na evropské úrovni se používají tyto definice: Formální učení je obvykle poskytováno vzdělávacími institucemi nebo institucemi odborné přípravy se strukturovanými vzdělávacími cíli, délkou výuky a podporou vzdělávání. Ze strany učícího se jde o záměrnou činnost a vede k získání osvědčení. Neformální učení neprobíhá ve vzdělávacích institucích nebo v institucích odborné přípravy a obvykle nevede k získání osvědčení. Ze strany učícího se však jde o záměrnou činnost, má strukturované cíle, dobu a podporu. Informální učení probíhá každodenně na pracovišti, v rodině nebo ve volném čase. Není strukturované a obvykle nevede k získání osvědčení. Ve většině případů je ze strany učícího nezáměrné.

3. NOVÉ PARTNERSTVÍ PRO MOBILITU

3.1 MOBILIZACE AKTÉRŮ A VYUŽITÍ ZDROJŮ

Rozšíření možností pro mobilitu mládeže výrazně nad rámec současných programů nelze dosáhnout osamoceným úsilím. Překonání trvajících překážek mobility vyžaduje přístup založený na souhře všech oblastí, výukou jazyků počínaje a dobrovolnickými službami konče. Je zapotřebí nové partnerství, kdy se správní orgány spojí s partnery z prostředí občanské společnosti a podniků. K aktivní propagaci mobility mládeže by mohla být podněcována profesní sdružení, nevládní organizace a organizace mládeže. Mobilitu lze zapracovat do všech relevantních oblastí politiky, přes vzdělávání, odbornou přípravu a kulturu po výzkum, podnikání a inovace[41]. Organizace občanské společnosti by mohly být nabádány, aby vytvářely partnerství podle vzoru partnerství (tzv. twinning) měst a aby zakládaly rámce pro dialog. To by bylo možné stimulovat prostřednictvím stávajících evropských programů. Evropské regiony mají potenciál ujmout se v tomto novém partnerství významné úlohy. Mnohé již jsou rozhodujícími činiteli při podpoře mobility, poskytují mimo jiné finanční prostředky, přijímající zařízení a poradenství v právních otázkách.

Osvědčené postupy: spolupráce mezi regiony

Regiony Toskánsko, Katalánsko a Västra Götaland podepsaly dvoustranné dohody na podporu mobility mezi sebou v různých oblastech, např. ve školách, při přípravě učňů, na postsekundární úrovni, pro mladé absolventy nebo podnikatele. Tyto regiony vymezily chartu kvality pro meziregionální mobilitu, aby zajistily větší transparentnost v otázkách kvality při plánování toků mobility.

http://www.mob-reg.eu

Školy a univerzity mohou společně vyvíjet akce, které pomáhají připravit žáky na mobilitu, až se stanou studenty, např. letní univerzity pro studenty vyšších stupňů středních škol zaměřené na specifické obory. Interakci s dalšími aktéry z oblasti neformálního vzdělávání by bylo možno zvýšit na základě iniciativy regionálního partnerství Comenius Regio[42] a prostřednictvím složek programu „Mládež v akci“.

Informace: partnerství Comenius Regio

Tato partnerství poskytují podporu pro regionální spolupráci ve vzdělávání na školách a výměnu zkušeností a osvědčených postupů mezi evropskými regiony a obcemi. Stejně jako školy a další relevantní partneři z jejich regionu nebo obce jsou regionální orgány působící ve vzdělávání na školách vyzývány, aby vytvořily partnerství s jinými regiony a aby spolupracovaly na jakémkoli tématu společného zájmu. Podpora mobility mezi dvěma partnerskými regiony a rozvoj udržitelných programů mobility pro žáky mohou být jednou z činností v rámci partnerství Comenius Regio. První partnerství Comenius Regio bude zahájeno na podzim 2009.

---

41 V oblasti výzkumu je partnerství právě realizováno na základě závěrů Rady o evropském partnerství pro výzkumné pracovníky: lepší kariéra a větší mobilita ze dne 26. září 2008 na adrese http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/08/st13/st13671.cs08.pdf

42 Partnerství Comenius Regio: Nové příležitosti pro spolupráci ve vzdělávání na školách, 3.11.2008, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=fr.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

Jedním z významných aspektů mobility je financování. I když dostupnost finančních prostředků není jedinou a často ani nejvýznamnější překážkou pro rozšíření mobility, je jasné, že k tomu, aby bylo možno nabídnout možnosti mobility všem mladým lidem, je třeba finanční základnu významně rozšířit, a to nad rámec stávající i potenciální oblasti působnosti evropských programů mobility. Některé regiony již na podporu mobility, a to zejména v oblasti odborné přípravy, využívají Evropského sociálního fondu. V rámci akcí „Marie Curie“ vznikl nový mechanismus financování (COFUND), jenž má podporovat stávající nebo nově vytvořené regionální, celostátní nebo mezinárodní programy na posílení nadnárodní mobility za účelem odborné přípravy a rozvoje kariéry. Strukturální fondy mohou nabídnout další možnosti podpory mobility v budoucnosti. Evropská investiční banka v současné době podporuje řadu iniciativ na celostátní a regionální úrovni, jejichž cílem je poskytování studentských půjček v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Potenciálně lze tedy na rozšíření financování pro mobilitu použít zdroje Evropské investiční banky. Všechny tyto různé zdroje financování pomáhají Evropě, aby mohla vykonávat rozhodující úlohu při podněcování mobility ve vzdělávání. Aby však bylo možné ambici spočívající v rozšíření této možnosti na daleko širší skupinu uskutečnit, bude zřejmě třeba financování restrukturovat a stávající nástroje přeorientovat s cílem zvýšit jejich viditelnost i účinnost. Evropské financování však nebude dostatečné a bude třeba nalézt širší finanční základnu. Evropské, celostátní a regionální orgány musí spolupracovat se vzdělávacími zařízeními, subjekty občanské společnosti a místními orgány zapojenými do mobility a při financování mobility spojit své síly.

Jak lze všechny aktéry a zdroje na celostátní, regionální a místní úrovni lépe využít v zájmu mobility mládeže?

Můžete uvést příklady úspěšného teritoriálního partnerství?

Můžete uvést dobré příklady a inovační myšlenky z oblasti financování mobility mládeže?

3.2 Aktivnější zapojení z prostředí podniků

Existuje potenciál dále posílit motivaci a zapojení podniků do mobility mládeže. Ve všech oborech a odvětvích by se měly podporovat stáže, výzkumné programy a projekty založené na spolupráci, které umožní mladým lidem spolupracovat s podnikem nebo v jeho rámci, a to samostatně nebo v mezioborových skupinách. Podniky je třeba přesvědčit o hodnotě mobility ve vzdělávání, aby byly ochotny vynaložit další úsilí, jež je nutné pro zajištění nabídky většího počtu míst pro mladé lidi. Podniky mohou také přispět k financování mobility mládeže ve spolupráci s evropskými, celostátními a regionálními orgány[43].

Mobilita mladých podnikatelů přispívá k posílení internacionalizace a konkurenceschopnosti evropských podniků. Jakmile bude Evropský inovační a technologický institut plně funkční, bude poskytovat příklady zvýšené mobility studentů, akademických a výzkumných pracovníků v rámci rozmanitých oblastí své činnosti[44].

---

43 Viz také sdělení Komise „Nové partnerství pro modernizaci univerzit: Fórum EU pro dialog mezi univerzitami a podniky“, KOM(2009) 158.

44 http://eit.europa.eu/

Informace: Akce „Marie Curie“

Akce „Marie Curie Actions“ nabízejí širokou škálu příležitostí geografické i mezioborové mobility pro výzkumné pracovníky. Například sítě počáteční odborné přípravy poskytují začínajícím výzkumným pracovníkům možnost zlepšit své dovednosti v oblasti výzkumu, připojit se k zavedeným výzkumným týmům organizovaným v rámci mezinárodních sítí a zlepšit své vyhlídky na kariérní růst. Sítě vybírají a zaměstnávají výzkumné pracovníky a poskytují specializované moduly odborné přípravy a orientace soukromému sektoru. Dalším příkladem jsou Akce „Marie Curie“ Partnerství a spojovací mosty mezi průmyslovými podniky a vysokými školami (IAPP), které mohou zahrnovat univerzity a podniky všech podob a velikostí zaměřující se na společné výzkumné projekty. Cílem IAPP je zintenzívnit výměnu dovedností mezi komerčním a nekomerčním odvětvím pomocí vysílání pracovníků.

http://ec.europa.eu/mariecurieactions/

Osvědčené postupy: iniciativa „Go for Europe“

Cílem této společné iniciativy, do níž jsou zapojeny obchodní komory a komory řemesel, kovoprůmysl a elektroprůmysl v Bádensku-Würtembersku, je podpořit stáže učňů v zahraničí a internacionalizovat odbornou přípravu učňů tak, aby byli lépe připraveni pro evropský trh práce.

http://www.goforeurope.de/home.html

Jak lze podniky lépe motivovat k tomu, aby se intenzivněji zapojovaly do mobility mládeže? Uveďte prosím příklady osvědčených postupů.

3.3 Virtuální vytváření sítí a eTwinning

Virtuální mobilita, tj. používání internetu a dalších elektronických forem informací a komunikace, je často katalyzátorem pro zahájení období fyzické mobility. I když fyzickou mobilitu nenahradí, přeci jen umožňuje mladým lidem připravit se na pobyt v zahraničí a může vytvářet podmínky pro budoucí mobilitu tím, že usnadňuje navazování přátelství, kontaktů, vytváření sociálních sítí apod. Je také prostředkem k udržování styků s hostitelskou zemí, když období mobility skončí. Může rovněž dát mezinárodní rozměr těm, kdo nejsou z nejrůznějších důvodů schopni nebo ochotni do zahraničí odejít. V tomto kontextu lze informačních a komunikačních technologií využít pro tzv. „elektronický twinning“ a virtuální platformy, pro učitele, další „šiřitele“, zainteresované jednotlivce, interaktivní komunity, iniciativy otevřených zdrojů atd. Virtuální mobilita může být rovněž vhodnou a praktickou formou mobility pro žáky v nízkém věku, u nichž nemusí být cesta do zahraničí nejlepší variantou. „Elektronický twinning“ může zlepšit kvalitu iniciativ mobility (např. lepší přípravou) a zvýšit jejich udržitelnost.

Informace: eTwinning v rámci programu Comenius

V rámci programu Comenius je eTwinning rozvíjen s cílem rozšířit používání informačních a komunikačních technologií na podporu učení založeného na spolupráci, k posílení evropského rozměru, sdílení zdrojů a praxe a pedagogického využívání informačních a komunikačních technologií ve školách po celé Evropě. Základní a střední školy v rámci eTwinningu vytvářejí internetové spojení s partnerskou školou jinde v Evropě. Hlavním výstupem eTwinningu jsou společné pedagogické projekty vyvinuté zúčastněnými školami za použití nástrojů a prostoru na internetu, které jsou jim prostřednictvím evropského portálu

eTwinningu dány k dispozici. Nejoriginálnějším rysem eTwinningu je, že spíše než financování jednotlivých projektů nabízí podporu, služby, nápady, nástroje a uznávání s cílem spolupráci škol usnadňovat. Po celé Evropě je do eTwinningu zapojeno více než 50 000 škol.

http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm

Osvědčené postupy: virtuální kampusy pro digitální studenty

Tato evropská síť poskytovatelů otevřeného a distančního vzdělávání staví na virtuálním kampusu pro tzv. „digitální studenty", jehož cílem je poskytnout otevřené vzdělávací zdroje a nástroje a zajistit kompatibilitu různých prostředí eLearningu používaných na partnerských univerzitách.

www.vicadis.net

Jak lze nejlépe využít informačních a komunikačních technologií k poskytování hodnotných možností virtuální mobility pro obohacení fyzické mobility?

Lze přístup používaný v eTwinningu uplatnit v dalších oblastech vzdělávání, např. v dobrovolné službě či v oblasti odborného vzdělávání?

3.4 Zapojování „šiřitelů"

Jak je krátce zmíněno v oddíle 1.2, mohou být angažovaní učitelé, školitelé nebo pracovníci s mládeží, kteří se sami mobility zúčastnili, významným činitelem motivujícím mladé lidi k tomu, aby období mobility v zahraničí podnikli. Tito jednotlivci dokážou přínosy mobility pro mladé lidi vysvětlit nejlépe a mohou působit jako její obhájci.

Nicméně být sám mobilní a pomáhat mladým lidem vycestovat do zahraničí vyžaduje ve většině případů ze strany učitelů, školitelů a pracovníků s mládeží značné osobní nasazení. Období mobility pro učitele a školitele ve školách, na univerzitách a v odborném vzdělávání by měla být podporována a uznávána jako nedílná součást rozvoje kariéry, a to stejně jako mobilita pracovníků s mládeží v organizacích mládeže.

Stejně tak musí být čas a úsilí učitelů, školitelů a pracovníků s mládeží, které věnují na pomoc mladými lidem při přípravě pobytu v zahraničí, náležitě uznávány v rámci popisu jejich úkolů a pracovních plánů. Možnosti mobility jsou příliš často výsledkem osobního nasazení ze strany učitelů, školitelů nebo pracovníků s mládeží, kteří na vytvoření těchto možností věnují svůj volný čas a vlastní prostředky. Tato skupina potřebuje motivaci a ocenění za svou hodnotnou práci.

To by mohlo zahrnovat rozvoj možností mobility pro pedagogické pracovníky a školitele ve všech cílových oblastech, např. v podobě systémů vzájemné výměny učitelů. Zvláštní pozornost by bylo vhodné věnovat přípravě školitelů v oblastech, jimž je přisuzována

strategická důležitost a kde je nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, který byl zjištěn v iniciativě „Nové dovednosti pro nová pracovní místa“[45].

Učitelé jazyků jsou jako „šiřitelé“ zvláště významnou skupinou. Ačkoliv se však zdá být pobyt v zemi, jejíž jazyk učí, základním předpokladem pro učitele jazyků, není to v žádném případě všude v Evropě pravidlem. Učitelé jazyků by stejně tak měli mít příležitost učit svůj mateřský jazyk v zahraničí.

Další skupinou lidí, jíž by bylo dobré v tomto kontextu využít, jsou ti, kdo se sami zúčastnili mobility, tj. absolventi vysokých škol a různé sítě žáků, studentů a bývalých dobrovolníků.

Osvědčené postupy:

Asociace účastníků akcí „Marie Curie“

MCFA (Marie Curie Fellowship Association) je asociace mladých vědců, jimž Evropské společenství poskytlo podporu na mobilitu při odborné přípravě v oblasti výzkumu. Mladým evropským výzkumným pracovníkům poskytuje informace a diskusní fórum.

http://mcfa.eu

Síť studentů programu Erasmus

Síť studentů programu Erasmus je nezisková mezinárodní studentská organizace. Jejím posláním je podporovat mobilitu studentů v oblasti vysokoškolského studia na principu „studenti pomáhají studenti“. Síť poskytuje služby a informace 150 000 studentů.

www.esn.org

Asociace absolventů programu „Erasmus Mundus“

Posláním asociace studentů a absolventů programu Erasmus Mundus je poskytnout fórum pro vytváření sítí, komunikaci a spolupráci a propagovat v mezinárodním vzdělávání program Erasmus Mudnus jakožto evropský program na vysoké úrovni. Absolventi programu Erasmus Mundus se ukázali být nejúčinnějšími propagátory tohoto programu ve své zemi původu díky tomu, že znají potřeby a problémy studentů a jazyk z osobní zkušenosti.

www.em-a.eu

Je zapotřebí poskytovat v rámci evropských programů další podporu pro mobilitu „šiřitelů“ (tj. učitelů, školitelů, pracovníků s mládeží atd.) a klást větší důraz na její důležitost?

Co vnímáte jako hlavní překážky intenzivnějšího zapojování učitelů a školitelů při propagaci mobility?

[45] Nové dovednosti pro nová pracovní místa: předvídání a zohledňování potřeb trhu práce a potřebných kvalifikací (SEK(2008) 3058) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_cs.pdf.

3.5 Cíle mobility

Ministři na zasedání Rady ve složení pro vzdělávání, mládež a kulturu v listopadu 2008 vyjádřili svou širokou podporu, pokud jde o nové úsilí o zvýšení mobility. Snahy by se nyní měly zaměřovat na to, jak tuto širokou podporu proměnit v určité cíle. Konkrétní cíle, jichž má být dosaženo v jednotlivých oblastech, mohou být účinným nástrojem vedoucím členské státy, regionální orgány, instituce a organizace, jak by měly zaměřit své strategie. Cíle v současné době existují v rámci vzdělávání a odborné přípravy jako součást Lisabonské strategie, ale mobilitu dosud nezahrnují. Stávající síle se ukázaly jako užitečný nástroj v rámci otevřené metody spolupráce, a to zejména jako motivace zúčastněných subjektů k tomu, aby nových cílů dosáhly. Konkrétní cíle v oblasti mobility jsou v současné době projednávány v souvislosti s obnovenou strategií vzdělávání a odborné přípravy. Významného pokroku bylo dosaženo v dubnu 2009, kdy byl cíl v oblasti mobility ve vysokoškolském vzdělávání přijat v kontextu Boloňského procesu. Tento cíl stanoví, že do roku 2020 by mělo studijní nebo odborně vzdělávací období v zahraničí absolvovat alespoň 20 % těch, kdo dokončí své vysokoškolské vzdělávání v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (viz poznámka pod čarou 10). Na základě toho Evropská rada v květnu 2009 vyzvala Komisi, aby se zabývala možností, jak toto kritérium rozšířit tak, aby zahrnovalo mobilitu v rámci odborného vzdělávání a přípravy a mobilitu učitelů[46].

Vedle evropských a celostátních kritérií by mohlo být užitečné, aby si regiony, univerzity, školy, podniky a sdružení stanovily svá vlastní strategická kritéria v souladu se svými strategiemi pro vzdělávání a dovednosti. Rozvíjí se tak smysl odpovědnosti za vlastní cíle a motivace kritéria splnit.

Osvědčené postupy: Celostátní a organizační cíle pro motivaci v oblasti vysokoškolského vzdělávání

Nově vypracovaná „Strategie pro internacionalizaci institucí vysokoškolského vzdělávání ve Finsku v období 2009–2015“ stanoví cíle v oblasti mobility, které mají být splněny do roku 2015: Aktivní mobilita studentů a stážistů má na univerzitách dosáhnout 6 % (v roce 2007 to bylo 3,8 %) a na vysokých školách technického zaměření 8 % (v roce 2007 to bylo 6,1 %).

Rakouská vláda stanovila cíl, že do roku 2020 by mělo mít zkušenost s mobilitou 50 % absolventů.

Cíle nejsou stanoveny pouze na úrovni vlády: Německá akademická výměnná služba (DAAD) rovněž požaduje, aby „ve střednědobém horizontu“ mělo zkušenost s mobilitou alespoň 50 % absolventů.

Považujete cíle pro vymezování strategie pro mobilitu za užitečný nástroj, a pokud ano, na jaké úrovni (evropské, celostátní, institucionální, odvětvové atd.)?

Uveďte prosím příklady osvědčených postupů.

---

[46] Závěry Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/09/st09/st09845.cs09.pdf.

ZÁVĚRY

Tato zelená kniha je předkládána s cílem vyzdvihnout řadu otázek spojených s mobilitou mladých Evropanů ve vzdělávání ve všech oborech a prostředích.

Evropská komise nyní vyzývá zúčastněné subjekty, počínaje vládami a konče jednotlivci, aby podpořily její úsilí s cílem učinit mobilitu mládeže pravidlem spíše než výjimkou. Uznává sice, že vzhledem k současné hospodářské situaci jde o náročný cíl, nicméně mobilita je klíčovým prvkem celkové strategie, jež má Evropu vybavit dovednostmi potřebnými v budoucnosti.

Tato zelená kniha klade důraz na řadu oblastí, kde je zapotřebí dalšího úsilí. Mnohé z těchto snah vyžadují opatření na celostátní, regionální a institucionální úrovni a aktivní zapojení občanské společnosti, podniků a dalších zúčastněných subjektů.

V současné chvíli jsou předkládány návrhy možného směřování postupu, jež by mohly být uplatněny. Mají stimulovat zpětnou vazbu a jejich účelem není být vyčerpávající. Všechny zainteresované strany mohou k této diskusi přispět a představit své nápady možností pro budoucnost. Komise pečlivě zpětnou vazbu na konzultaci vyhodnotí a připraví návrh praktických navazujících kroků.

JAK SE ZAPOJIT DO KONZULTACE

Reakce na tuto zelenou knihu budou shromažďovány na dvou úrovních.

Zaprvé, Komise vyzývá zúčastněné subjekty, aby zodpověděly otevřené otázky uvedené v textu a aby předložily také další úvahy a příklady osvědčených postupů.

Všechny údaje týkající se jednotlivců jsou anonymní. Odpovídáte-li jménem organizace, uveďte prosím název a charakter subjektu, který zastupujete. Profesní organizace se vyzývají, aby se zaregistrovaly v rejstříku zástupců zájmových skupin, který vede Komise. (http://ec.europa.eu/transparency/regrin).

Příspěvky lze zasílat elektronickou poštou na adresu
EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu.

nebo poštou na adresu

EAC GREEN PAPER MOBILITY

DG EAC/B3

MADO 11/14

European Commission

1049 Bruxelles

BELGIE

Zadruhé, na internet byl umístěn dotazník založený na výběru odpovědi z několika možností, a to na adrese

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html

Veřejné konzultace budou na obou úrovních ukončeny dne **15. prosince 2009**.